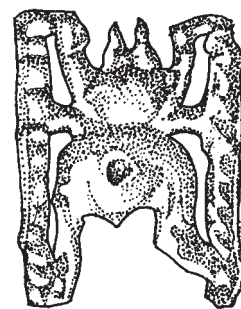

Malcolm Lillie, Inna Potekhina (eds.)

PREHISTORIC UKRAINE: FROM THE FIRST HUNTERS TO THE FIRST FARMERS

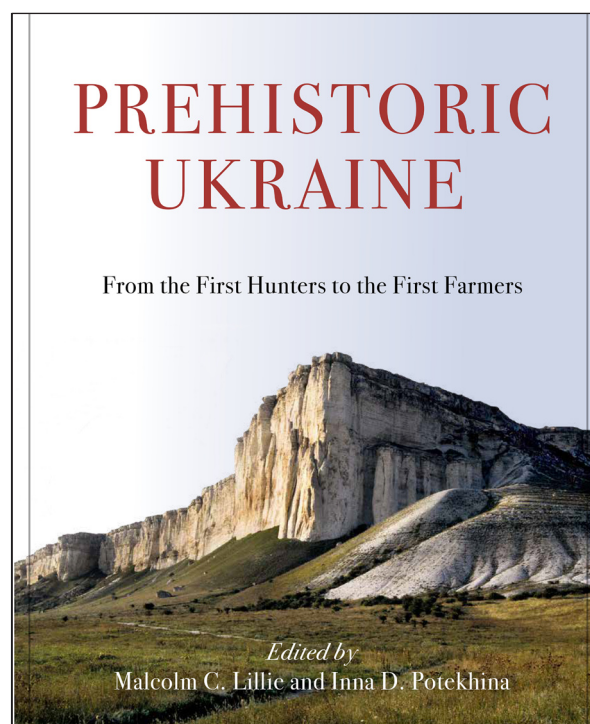
Oxford: Oxbow Books, 2020, 336 p.

У вересні цього року Британське видавництво Oxbow Books, яке є одним із світових лідерів з публікації і поширення археологічної та історичної літератури, випустило в світ монографію «Prehistoric Ukraine: From the First Hunters to the First Farmers». Книга підготовлена міжнародним колективом провідних фахівців з археології та антропології України, які присвятили її пам'яті видатного археолога Д.Я. Телегіна. До авторського колективу увійшли вчені з України (Л. Залізник, І. Потехіна, В. Степанчук та М. Товкайло), Швеції (М. Ліллі), Великої Британії (Ч. Бад), США (А. Нікітін) та Литви (Г. Мотузайте-Матузевічюте). Книга презентує новітні результати вивчення первісних спільнот території України від нижнього палеоліту до початку епохи енеоліту і являє собою перше комплексне монографічне дослідження з передісторії України, яка є чи не найперспективнішою цариною для міжнародної співпраці.

Перші чотири розділи книги містять вичерпну характеристику ключових місцезнаходжень, знахідок та концепцій по періодах нижнього і середнього палеоліту (В. Степанчук), верхнього палеоліту і мезоліту (Л. Залізник) та неоліту (М. Товкайло), а також репрезентують погляди цих авторів на важливі аспекти розвитку доісторичних культур в Україні. У п'ятому розділі (І. Потехіна) проаналізовано антропологічні матеріали з поховальних пам'яток широкого хронологічного діапазону — від верхньопалеолітичних до ранньоенеолітичних — та викладено сучасні погляди на антропологічну історію населення України цього періоду, висвітлено питання походження, антропологічного складу, демографії та генетичних зв'язків носіїв різних культур до епохи енеоліту включно.

У шостому розділі (М. Ліллі, Ч. Бад та І. Потехіна) представлені результати 25-річного співробітництва українських і британських

учених в області радіовуглецевого датування кісткових решток з могильників Дніпровського Надпоріжжя, а також наводяться нові дати, отримані авторами в ході проекту по вивченню ДНК цих матеріалів. Розглядається значення виявленого на могильниках прісноводного резервуарного ефекту для встановлення хронології поховальних пам'яток регіону. Сьомий розділ (М. Ліллі) присвячений аналізу патологічних змін на кістках з неолітичних могильників Наддніпрянщини та енеолітичних черепак з печери Вертеба. У восьмому розділі книги (М. Ліллі, Ч. Бад) йдеться про визначення раціону харчування мисливців-збирачів-рибалок за даними стабільних ізотопів у людських та фауністичних рештках. У дев'ятому розділі (Г. Мотузайте-Матузевічюте) викладено висновки палеоботанічного досліджен-

ня про початок культивування злаків на території України не раніше середини-другої половини 6 тис. до н. е., з приходом племен культури лінійно-стрічкової кераміки. У десятому, фінальному розділі (А. Нікітін), проведено огляд результатів археогенетичних досліджень, які поєднують висловлені у попередніх розділах гіпотези і дозволяють краще розуміти процеси формування і культурного розвитку племен Північного Надчорномор'я в період від палеоліту до епохи раннього металу.

Надзвичайно важливо, що це унікальне англійське видання стане доступним для міжнародної археологічної спільноти, оскільки досі не існувало подібної книги англійською

мовою — зі всебічним синтезом археологічних і антропологічних даних з території України вказаного періоду. Книга містить історіографію висвітлених проблем та практично вичерпну бібліографію з її проблематики й стане унікальним джерелом для фахівців і студентів, які вивчають європейську передісторію. Запорукою тому є склад авторського колективу, до якого увійшли провідні активні дослідники зазначених напрямів української передісторії. Як зазначається у тексті, саме завдяки багаторічній плідній роботі Д. Я. Телегіна у вітчизняній науці та сфері міжнародного співробітництва стало можливим проведення таких досліджень і створення монографії.